

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ

*М.О. Акулюшина, к.е.н., доцент,
М.М. Киртока, студент,
Одеський національний політехнічний університет*

В умовах стрімкого розвитку світового господарства та зростаючих темпів виробництва інноваційна діяльність стає ключовим фактором успішного функціонування окремих підприємств та економіки країни в цілому. Активна інноваційна діяльність та впровадження досягнень НТР сприяють підвищенню конкурентоспроможності, залученню нових споживачів, виходу на нові ринки збуту та покращенню фінансових результатів.

Проте, в останні роки спостерігається зниження інноваційної активності підприємств в Україні, що негативно впливає на розвиток економіки країни. Саме тому дуже важливим є виявлення проблем, які існують в сфері інновацій, та їх вирішення, а також пошук методів стимулювання інноваційної діяльності.

Виявленню проблем та пошуків методів стимулювання інноваційної діяльності в Україні присвячено праці А. Шовкуна, Л. Федулової, Б. Кваснюка, В. Александрової, О. Волкова, І. Павленка та інших науковців. Однак, попри велику кількість публікацій є і невирішені проблеми, серед яких досить актуальною є проблема адаптації світового досвіду використання методів стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві [1].

Метою роботи є виявлення існуючих проблем та розробка рекомендацій щодо методів стимулювання інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Для більшості українських підприємств інноваційна діяльність не є стратегічним фактором розвитку.

Серед основних факторів, які негативно впливають на інноваційний розвиток підприємств, можна виділити зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори:

- низькі стимули до інноваційної активності;
- нестача доступної підприємцю інформації про нові технології та програми на ринку;
- недостатній обсяг державної підтримки проведення НДДКР і впровадження інновацій;
- високі ризики, пов'язані з впровадженням нових технологій та відсутності податкових пільг;

– недосконалість нормативно-правової системи регулювання та стимулювання інноваційної діяльності [2].

Внутрішні фактори:

- скорочення показників зняття з виробництва застарілих видів техніки та введення в дію механізованих та автоматизованих ліній;
- недостатній обсяг проведених маркетингових досліджень;
- відсутність належного заохочення винахідників та раціоналізаторів;
- низький рівень інноваційної культури.

Всі вище перераховані фактори є наслідком недосконалості та відсутності ефективної системи стимулювання інноваційної діяльності підприємств [1].

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі кількість промислових підприємств, що займаються інноваційною діяльністю з кожним роком зростає. Так, у 2012 році ця цифра становила 1758 підприємств (17,4% обстежених промислових підприємств). Порівнюючи з 2011 роком цей показник становив 1679 підприємств (16,2% обстежених промислових підприємств). Обсяг реалізованої цими підприємствами інноваційної продукції становив 36157,7 млн. грн., 332 підприємства реалізовували свою інноваційну продукцію за межі України, 24,7% якої надходило до країн СНД, а майже кожне четверте підприємство реалізовувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції склав 14,5 млрд. грн., більш ніж половину якої (52,4%) 105 підприємств поставили на експорт. При цьому, більшість підприємств (85,7%) у звітному періоді реалізували продукцію, яка була новою виключно для підприємства. Її обсяг склав 21,7 млрд. грн., 26,6% якої 260 підприємств реалізували за межі України.

Незважаючи на такі чималі числа, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності були власні кошти підприємств – 63,9% загального обсягу витрат (порівнюючи з 2011р – 52,9%). Кредити склали 21,0% (38,3%), фінансова підтримка держави – 2,2% (3,7%), кошти вітчизняних інвесторів – 1,3% (0,3%), іноземних інвесторів – 8,7% (0,4%).

Проаналізувавши дані, можна зробити висновок про необхідність розробки заходів щодо стимулювання залучення коштів фінансових установ для активізації інноваційної діяльності підприємств [3].

З метою стимулювання інноваційної діяльності на українських підприємства необхідно вжити наступних заходів:

- сформулювати та впровадити в дію комплекс податкових стимулів для розширення інноваційної активності;

– розробити та впровадити механізм контролю за цільовим використанням пільг, врахувавши позитивний досвід формування спеціальних інноваційних рахунків.

Стимулюючи інноваційну діяльність, державі необхідно надавати в достатньому обсязі фінансування інноваційних процесів за рахунок бюджетних коштів та створювати ефективний механізм податкових стимулів.

У багатьох країнах світу введено схеми щодо підтримки фірм і підприємництва, особливо малого й середнього бізнесу. Такі заходи включають податкові канікули, ініціативи, покликані заповнити розриви ліквідності (переконування банків продовжувати кредитувати бізнес, урядові гарантії під кредити або безпосередньо кредити малому бізнесу, кредитні гарантії для експорту), спрощення і прискорення адміністративних процедур, плани прийняття на роботу, що дають змогу малому й середньому бізнесу уникати тимчасових звільнень, спрямування держзакупівель до малих та новостворених фірм із забезпеченням швидкої оплати рахунків.

Таким чином, подальший розвиток економіки України неможливий без розвитку інноваційної діяльності. Саме застосування інновацій дасть вітчизняним підприємствам можливість зміцнення конкурентних переваг як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Це, в свою чергу, сприятиме закріпленню позицій нашої держави на світовому ринку порівняно з економіками розвинених держав.

Література

1. Старицька О.П. Ефективність використання методів стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві / О.П. Старицька // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2013. – №3. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua
2. Олійник Ю.О. Стимулювання ефективної інноваційної діяльності українських підприємств / Ю.О. Олійник // Збірник наукових праць національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». – 2014. – №14. – С. 136-145. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.journals.hnpu.edu.ua
3. Шаманська О.І. Інноваційна діяльність підприємств України: проблеми сьогодення та перспективи розвитку / О.І. Шаманська, В.П. Олійник // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2013. – №12. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua